

Thomas More Kempen
Lerarenopleiding campus Vorselaar
Bachelor in het onderwijs: secundair onderwijs
Lepelstraat 2, 2290 Vorselaar
Tel: +32 (0)14 50 81 60

Lesvoorbereiding

Student: **Aurélie Jacobs**
3 Baso b tel.
E-mail:

- Stage-oefenles
 Proefles
 Observatie

Datum stage: Woensdag 22 november

Uur: 2e lesuur

School: KVRI

Klassengroep: 3 STW

Aantal lln.: 16 leerlingen

Lokaal: TE 116

Vak: Geschiedenis

Mentor: Meneer Laenen

Docent: Paul Janssenswillen

Lesonderwerp

Les 11: De standensamenleving

Bronnen

- Goris, G., Lindemans, R., Merckx, K., Moreau, W., Philips, J. Van den Broeck, L. et al. (2014). Storia live 3TSO leerwerkboek. Wommelgem: uitgeverij Van In.
- Janssenswillen, P., Cools, K. Frère, G. (2016-2017). De verdeelde wereld: middeleeuwen: (500 – 1500) Onuitgegeven cursus voor het tweede jaar van de opleiding Bachelor Secundair Onderwijs, Thomas More Vorselaar.

Leerplan & Concrete lesdoelen

Leerplan: VVKSO. (2009). Leerplan secundair onderwijs. Geschiedenis tweede graad TSO. Brussel: Licap.

Concrete doelstellingen:

- *De leerlingen kunnen in eigen woorden uitleggen wanneer de standenmaatschappij ontstaat. (kennis)*
- *De leerlingen kunnen in eigen woorden uitleggen wanneer er einde komt aan de standenmaatschappij. (kennis)*
- *De leerlingen kunnen de drie standen benoemen. (kennis)*
- *De leerlingen kunnen de plichten die bij elke stand horen in eigen woorden uitleggen. (kennis)*
- *De leerlingen kunnen de rechten die bij elke stand horen in eigen woorden uitleggen. (kennis)*
- *De leerling kan met behulp van gerichte vragen een spotprent analyseren. (vaardigheden)*
- *De leerling kan in eigen woorden uitleggen wat tienden is. (kennis)*
- *De leerling kan in eigen woorden een synoniem geven voor de rijke kooplui. (kennis)*

Affectieve doelstellingen:

- De leerlingen kunnen deelnemen aan een stellingenspel.

Leerinhoud (+ timing)	Methode	Materiaal
<p>Afronden vorige les TIMING: 15 MINUTEN Probleemstelling 2: landbouwvernieuwingen Probleemstelling 3: het drieslagstelsel</p>	<p><i>Probleemstelling 2 en 3 van vorige les (les 10: landbouw en voedsel) worden afgewerkt. De werkvormen blijven behouden. Zie lesvoorbereiding woensdag 15 november.</i></p> <p><i>Voordat de les wordt gestart, koppelt de leerkracht terug naar de probleemstellingen van les 10 om alles eventjes op te frissen.</i></p>	<p>Werkblaadjes en PPT vorige les. Bordboek</p>
<p>Oriëntatiefase (5min)</p> <p>Probleemstellingen: 1.Hoe is de standensamenleving ontstaan? 2. Welke verschillende standen zijn er in de standensamenleving en wat zijn de plichten en rechten van elke stand? 3. Hoe en waarom komt er een einde aan de standensamenleving?</p>	<p>Lkr: Jullie hebben een aantal weken geleden mee gedaan met de actie schrijf-ze-vrijdag van Amnesty International.</p> <p>Lkr: Dan weten jullie ongetwijfeld voor wat deze organisatie staat? Lln: Een organisatie die streeft naar een wereld waarin alle mensenrechten worden nageleefd.</p> <p>Lkr: Weet iemand van jullie waar de mensenrechten in staan opgesomd? Lln: In de Universele verklaring van de rechten van de mens, die ondertekend werd op 10 december 1948.</p> <p>Lkr: Inderdaad. Hier staan heel wat artikels in opgesomd. We bekijken eventjes de eerste twee artikels <i>De leerkracht leest artikel 1 en 2 voor.</i> (Artikel 1 Alle mensen worden vrij en gelijk in waardigheid en rechten geboren. Zij zijn begiftigd met verstand en geweten, en behoren zich jegens elkander in een geest van broederschap te gedragen.Artikel 2 Een ieder heeft aanspraak op alle rechten en vrijheden, in deze Verklaring opgesomd, zonder enig onderscheid van welke aard ook, zoals ras, kleur, geslacht, taal, godsdienst, politieke of andere overtuiging, nationale of maatschappelijke afkomst, eigendom, geboorte of andere status.)</p>	<p>https://www.amnesty-international.be/subthema/universale-verklaring-van-de-rechten-van-de-mens-volledige-versie/842</p>

	<p><i>lkr: Wat staat er in de artikels?</i> <i>Lkr: Zijn jullie allemaal gelijk geboren, met dezelfde rechten?</i></p> <p>Lkr: Vroeger, in het ancien régime was dat dus niet het geval. Die ongelijkheid gaan we vandaag beter bekijken. Dit doen we aan de hand van volgende probleemstellingen:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Hoe is de standensamenleving ontstaan? 2. Welke verschillende standen zijn er in de standensamenleving en wat zijn de plichten en rechten van elke stand? 3. Hoe en waarom komt er een einde aan de standensamenleving? 	
<p><u>Uitvoeringsfase</u></p>		
<p>Probleemstelling 1: Hoe is de standensamenleving ontstaan? (5 min)</p> <p>Ontstaan: 10e en 11e eeuw. Einde: op het einde van het ancien régime</p> <p>In de agrarische samenleving van de vroege middeleeuwen haalde het overgrote deel van de mensen zijn inkomen uit de landbouw, door het bezitten van grond of door het bewerken van grond. Hieruit kunnen we twee sociale groepen afleiden: de grootgrondbezitters of heren, en de boeren. Een aparte groep werd gevormd door de geestelijkheid.</p> <p>Deze drie groepen vormden langzaamaan een</p>	<p><u>Werkvorm: doceren</u></p> <p>Lkr: In jullie werkboek zien jullie een tijdlijn staan. Wanneer ontstaat de standenmaatschappij? Lln: In het jaar 900. Lkr: Welke eeuw? Lln: 10 – 11^e eeuw. Lkr: Wanneer kwam er een einde aan de standenmaatschappij?</p> <p>Lkr: In de agrarische samenleving van de vroege middeleeuwen haalde het overgrote deel van de mensen zijn inkomen uit de landbouw, door het bezitten van grond of door het bewerken van grond. Hieruit kunnen we twee sociale groepen afleiden: de grootgrondbezitters of heren, en de boeren. Een aparte groep werd gevormd door de geestelijkheid.</p> <p>Deze drie groepen vormden langzaamaan een 'standensamenleving'.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. De rechten en plichten van het individu waren afhankelijk van de stand waarin hij geboren was of toetrad. 	<p>Ppt Bordboek Bordboek</p>

<p>'standensamenleving'.</p> <p>1. De rechten en plichten van het individu waren afhankelijk van de stand waarin hij geboren was of toetrad.</p> <p>2. De rechten en plichten van die verschillende standen waren niet gelijk.</p>	<p>2. De rechten en plichten van die verschillende standen waren niet gelijk.</p> <p><i>De leerkracht schrijft de verschillende standen op het bord.</i></p> <p>Lkr: Nu gaan we kijken wat het verschil was tussen de verschillende standen en wat de rechten en plichten zijn van elke verschillende stand. Dat doen we aan de hand van een stellingenspel.</p>	
<p>Probleemstelling 2: Welke verschillende standen zijn er in de standensamenleving en wat zijn de plichten en rechten van elke stand? (20 min)</p> <p>Verschillende standen:</p> <p>1. adel - krijgslieden - raadgevers</p> <p>2. Clerus - hoge geestelijken - lage geestelijken</p> <p>3. Derde stand - ambachtslieden - handelaars - boeren</p> <p>De eerste en tweede stand hadden voorrechten of privileges; de derde stand niet. Geestelijken en edelen hoefden bijvoorbeeld weinig of geen belastingen betalen en ze mochten zelf recht spreken. Die privileges waren heel wat waard. Ze deden een juridisch verschil ontstaan tussen mensen dat niemand kon uitwissen. De sociale verschillen tussen</p>	<p><u>Werkvorm: stellingenspel</u></p> <p><i>De leerkracht geeft elke leerling een kaartje. Elke leerling is ofwel een boer, een man van adel of een geestelijke. Buiten het personage staan er ook andere zaken op het kaartje op.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Er breekt in het land waar jullie allemaal wonen oorlog uit. Als je moet gaan vechten, zet je een stap naar voor.</i> - <i>De oogst die je hebt, daar moet je een deel van afstaan. Als dit het geval is, doe je een stap vooruit.</i> - <i>Er breekt een hongersnood uit... Als je hier gevolgen aan ondervindt, zet je een stap vooruit.</i> - <i>Als je belastingen betaalt, ga je een stap vooruit.</i> - <i>Als je op kruistocht vertrekt, zet je een stap vooruit.</i> - <i>Je hebt iets uitgestoken en je wordt hier effectief voor gestraft.</i> - <i>De pest breekt uit, als je erdoor geraakt wordt, zet je een vakje vooruit.</i> <p><i>Na het spel worden er enkele vragen gesteld:</i></p> <p><i>-Wie van jullie zijn de adel en de clerus? Wie van jullie de boeren? Wat valt er op?</i></p> <p><i>- Hoe komt dit?</i></p> <p>= elke stand had verschillende rechten en plichten.</p>	<p>Stellingen Kaartjes (boer, adel, clerus)</p>

<p>grondbezitters kon wel veranderen: hun grondbezit kon afnemen of groeien. Een edelman kon bijvoorbeeld grond verliezen als hij zijn dochters een bruidsschat meegaf. Een als hij overleed, werd zijn land opgesplitst tussen zijn zonen. Maar zijn privileges kon hij niet kwijtraken. Daardoor waren ze in zekere zin belangrijker dan grondbezit.</p>	<p><i>De leerkracht benoemt er enkele (bidden, krijgsdienst, belastingen betalen als plichten) (recht: geen belastingen, niet vechten,...) derde stand VS. Adel en clerus</i></p> <p>Lkr: De derde stand die 1/10 van hun oogst moesten afgeven aan de adel, noemt men de tienden. Dit was een soort van belasting.</p> <p><i>Het kader op het bordschema wordt aangevuld op een apart blad. (zie bordschema). De leerkracht noteert dit op het bord.</i></p> <p><i>Daarna wordt opdracht 2 in het werkboek op pagina 71 aangevuld.</i></p>	
<p>Probleemstelling 3: Hoe en waarom komt er een einde aan de standensamenleving? (5 min)</p> <p>De rijke kooplui worden bij de derde stand ingedeeld. Ze betalen belasting net als de niet-edelen en de boeren. Die stand wordt het slechtst behandeld, zowel door de koning als door de bevoorrechte standen.</p> <p>Vanaf de 11^e eeuw kent de West-Europese handel een heropleving. Dat leidt in veel gebieden tot het ontstaan of heropbloei van steden. De stedelingen doen minder aan landbouw en beginnen zich te onderscheiden van de boerenbevolking. Zij beginnen ook</p>	<p><u>Werkvorm: bronnenanalyse</u></p> <p><i>Opdracht 5 wordt gemaakt.</i></p>	

<p>bepaalde rechten te eisen. = ontstaan burgerij.</p>		
<p>Afrondingsfase (5 min)</p> <p>Probleemstellingen: 1.Hoe is de standensamenleving ontstaan? 2. Welke verschillende standen zijn er in de standensamenleving en wat zijn de plichten en rechten van elke stand? 3. Hoe en waarom komt er een einde aan de standensamenleving?</p>	<p><u>Werkvorm: klasgesprek</u></p> <p><i>Er wordt een antwoord geformuleerd op de probleemstellingen van de les als samenvatting.</i></p> <p>Probleemstellingen: 1.Hoe is de standensamenleving ontstaan? 2. Welke verschillende standen zijn er in de standensamenleving en wat zijn de plichten en rechten van elke stand? 3. Hoe en waarom komt er een einde aan de standensamenleving?</p>	<p>PPT</p>

Bordplan

Stand	Plichten	Soorten	Voorrechten
Clerus	Bidden Besturen (bijvoorbeeld als zendgraaf)	Hoge geestelijken (bv. Kardinaal, bisschoppen, abten) Lage geestelijken (bv. Priesters, monniken)	-geen belastingen - niet vechten - geen lijfstraffen - mogen grootgrondbezitter zijn
Adel	Krijgsplicht Bestuur en rechtspraak	Hoge adel (koning, graven, hertogen) Lage adel (heren, ridders) → krijgslieden/raadgevers	-geen belastingen betalen -geen lijfstraffen -belastingen innen -rechtspraak - grootgrondbezitter.
Derde stand	Krijgsplicht Belastingen betalen Werken	Vrije boeren Horigen (horige boeren die aan hun land verbonden waren)	/